

Tisztelt Érsek Urak, Püspök Urak, Elnök Úr, Főtisztelendő és Nagytiszteletű Vendégeink, tisztelt Egyházi és Világi Vezetők, kedves Vendégeink!

Nagy tisztelettel és őszinte örömmel köszöntöm Önöket a Magyar Tudományos Akadémia székházában, ebben a „világörökséget” és nemzeti emlékezetet, tudományt, műveltséget és közösségi felelősségvállalást egyszerre hordozó épületben.

A 200 éves Magyar Tudományos Akadémia székházában megújult Dísztermünket és olyan tárlatot tekinthetnek meg, amely nem csupán pompásan díszített termeket, bennük tárgyakat, kéziratokat, portrékat és ritka könyveket mutatnak be, hanem a nemzet szellemi önarcképét is elénk tárják. Sokszínű nemzetünk olyan egyesítő örökségét, amelyben együtt van jelen hit, tudás, művészet, nyelv, történelem, kreativitás, áldozatvállalás és szolgálat.

A mai tárlatvezetésnek különös jelentőséget ad, hogy Önök, a magyarországi történelmi egyházak vezetői és képviselői nem egyszerűen vendégként érkeztek ide. Önök valójában itthon vannak. Sajátjukénak tekinthetik azt az intézményt, amelynek megalapozásához sok évszázad óta, gyarapodásához és fennmaradásához pedig az elmúlt két évszázadban az Önök elődei és hívei oly sokszor és oly sokféleképpen járultak hozzá.

Az Akadémia története nem érthető meg a magyarországi egyházak és egyháziak szerepvállalása nélkül. Már a kezdeteknél ott találjuk azokat a ma történelminek nevezett egyházainkhoz tartozó főpapokat, lelkészeket, egyházi elöljárókat, közösségeket és világi híveket, akik felismerték, hogy a tudomány ügye nem egy szűk kör magánügye, kiváltsága, hanem a nemzet jövőjének egyik legfontosabb záloga.

Elsőként kell említenünk gróf Teleki Józsefet, az Akadémia első elnökét, aki református egyházi tisztségeket is viselt, és aki a jelentős anyagi támogatás mellett családja 30 ezer kötetes könyvtárának felajánlásával megteremtette az Akadémiai Könyvtár alapját. Ez a gesztus ma, 200 év távlatából is példázza, hogy a könyv, a tudás és a közösség szolgálata miként kapcsolódhat össze egyetlen nagyvonalú tettben.

De nem volt egyedül. Az evangélikus Zay Károly gróf, a katolikus Kopácsy József veszprémi püspök, majd hercegprímás, Pyrker János László egri érsek, a pesti izraelita hitközség, a Magyarító Egylet orvosnövendékei, később Bartakovics Béla egri érsek, Haynald Lajos kalocsai érsek, Fraknói Vilmos, Ipolyi Arnold, Csernoch János, Ravasz László, Józán Miklós és sokan mások mind azt bizonyítják: az Akadémia ügye felekezeten átívelő nemzeti ügy volt.

A mai találkozás azért is szép, mert nemcsak a múltat emlékezünk, hanem egy folytonosságot is megélünk. Az Akadémia történetében a felekezetek nem kívülálló támogatók voltak, hanem társalkotók. Adtak pénzt, könyvet, kéziratot, éremgyűjteményt, kódexet, műtárgyat, alapítványt, díjat, szervezőmunkát, személyes tekintélyt és erkölcsi támogatást. Amikor kellett, gyűjtést szerveztek. Amikor kellett, közbenjártak. Amikor kellett, segítettek a veszteségek után újjáépíteni.

Az Akadémia jelesei között is voltak számosan, akik kiálltak saját egyházuk érdekében, és viszont. Lónyay Menyhért miniszterelnökként, majd az MTA elnökeként is fontos szerepet játszott a protestáns egyház ügyeinek vezetésében és érdekeinek megóvásában. A piarista tudós szerzetes, a mártírsorsú Kornis Gyula a legnehezebb időben vállalta el az Akadémia elnökségét.

Különösen megragadó Haynald Lajos kalocsai érsek alakja, aki nemcsak bőkezű mecénás, hanem maga is tudós, botanikus, akadémiai

személyiség volt. Fraknói Vilmos emlékbeszédének szavai ma is időszerűek: Haynald az Akadémia épületében „hordozó oszlopnak” tekintette magát, nem dekoratív díszletnek. Ez a mondat talán az egész mai alkalom egyik kulcsmondata lehet. Az Akadémia 200 éves történetében az egyházak képviselői sokszor ilyen „hordozó oszlopok” voltak.

A legutóbbi időben Akadémiánk jogtudós tagja, Erdő Péter – akinek innen is mielőbbi gyógyulást kívánok – erősítette tovább a két évszázadosnál jóval régebbi kapcsolatot a magyar egyházi és tudós közösség között, amikor a Magyar Nemzeti Múzeumban tavaly „Varázshatalom” címmel rendezett jubileumi kiállításunkra kölcsönadta a nagy humanista esztergomi érsek, Oláh Miklós saját kezűleg írt végrendeletét.

A most megtekintendő, az Akadémia két, egymásba fonódó gyűjteményéből álló kiállításunk is sokat mond erről. A „200 év kincsei” nem egyszerűen látványos gyűjtemény. Olyan tárgyak együttese, amelyek a magyar szellemi élet nagy kérdéseit hordozzák: kik vagyunk, miből élünk, mit őrzünk, mit adunk tovább?

Látható itt Széchenyi István öröksége, Teleki József könyvtáralapító gesztusa, a magyar nyelv művelésének nagy vállalkozása, nyelvemlékek, kódexek, köztük a Corvina-örökség darabja, Gutenberg Bibliájának lapja, Vörösmarty *Szózatának* kézírata, Arany János Kapcsos könyve, Madách *Az ember tragédiájának* kézírata, Radnóti Miklós Bori notesze, Bolyai, Eötvös, Neumann, Szilárd, Heisenberg és Einstein levelei. Mindez együtt azt mutatja: az Akadémia nemcsak tudományos intézmény, hanem a magyar kultúra egyik emlékezeti központja.

A Művészeti Gyűjtemény tárlata pedig arcképeken, szobrokon, emlékezeti gesztusokon keresztül mutatja meg, hogyan alakult ki az akadémiai és nemzeti kánon. Széchenyi, Kazinczy, Kölcsey, Vörösmarty, Deák, Eötvös, Arany és mások portréi nem pusztán letűnt korok hírességeiről készült képek a falon. Ezek a képek kérdeznak is minket: méltók vagyunk-e azokhoz, akik előttünk a tudás, a nyelv, a nemzet szolgálatát az erkölcsi tanúságtevés vállalásával együtt választották?

E kérdésre ma sem könnyű válaszolnunk. De talán annyit biztosan mondhatunk: az Akadémia és az egyházak találkozásának mélyén mindig is közös meggyőződés állt. Az, hogy az ember nem pusztán termelő, fogyasztó vagy alkalmazkodó, hanem igazságot kereső lény is. A tudomány a maga módszereivel, a hit a maga távlatával, a művészet a maga érzékenységével, az oktatás pedig a maga formáló erejével mind ugyanahhoz az emberi méltósághoz kapcsolódik.

Ne feledjük: II. János Pál 1991-es magyarországi látogatásakor a Magyar Tudományos Akadémia tagjainak mondott szavait: „...amikor az ész és a hit látszólag szembekerül egymással, akkor minden bizonnyal vagy a kulturális tevékenység, vagy a hitből táplálkozó reflexió lépte túl a saját illetékességi körét, nem véve figyelembe saját módszere követelményeit.”

Különösen fontos, hogy ma itt együtt lehetünk, egy olyan korban, amikor lépten-nyomon megosztottsággal találkozunk. Nekünk, a legmélyebb igazságok és összefüggések kutatóinak és felismerőinek lehetőségünk és kötelességünk megmutatni az emberi összetartozás és együttműködés alapjait. A tudomány és a hit nem ellenfelei egymásnak, ha képviselői alázattal közelítenek az igazsághoz. Az Akadémia akkor tölti be hivatását, ha szabadon és felelősen szolgálja a tudást. Az

egyházak akkor töltik be hivatásukat, ha az embert teljes valóságában, lelki, erkölcsi és közösségi dimenzióival együtt szolgálják és szólítják meg. E kettő között nem szakadékot kell mélyítenünk, hanem azon átívelő hidakat kell építenünk.

Kedves Vendégeink!

Amikor ma végigjárják a termeket, kérem, ne csak múltidéző képeket, ritkaságokat és múkincseket lássanak. Lássák meg bennük az adományozók kezét, az alapítók hitét, a tudósok szorgalmát, a költők vívódását, a nemzet önmagát kereső és újraalkotó erejét. És lássák meg azt is, hogy ebben a történetben az Önök elődei nem mellékszereplők voltak, hanem társépítők.

Köszönet illeti mindazokat az egyházi személyeket és közösségeket, akik és amelyek az elmúlt 200 évben az Akadémia mellé álltak. És köszönet illeti Önöket is, hogy jelenlétükkel ma megerősítik ezt a történelmi kapcsolatot.

A Magyar Tudományos Akadémia nevében szeretettel és tisztelettel köszöntöm Önöket a tudomány, az emlékezet és a nemzeti kultúra hajlékában.

Isten hozta Önöket a közös házban!